

Οι Αρχαίες Κούκλες Πλαγγόνες & Κουτσούνες

Δημήτρης Συμεωνίδης JP
Δημοσιογράφος
/Ανταποκριτής
Ε.Σ.Ε.Μ.Ε.(Ένωση
Συντακτών Ευρωπαϊκών
Μέσων Ενημέρωσης)

Μέρος β'

Πλαγγόνες και Κουτσούνες

Aelius Herodianus et Pseudo-Herodianus Gramm., Rhet., Περὶ κλίσεως ὀνομάτων (0087: 013), "Grammatici Graeci, vol. 3.2", Ed. Lentz, A. Leipzig: Teubner, 1870, Repr. 1965. Part+volume 3,2, page 728, line 7
Τὰ εἰς ὠν ὀξύτονα θηλυκὰ μὴ ὄντα ἐπὶ πόλεων τρέπει τὸ ω εἰς τὸ ο ἐν τῇ γενικῇ οἶον πλαγγῶν πλαγγόνος, χελιδῶν χελιδόνος, ἀηδῶν ἀηδόνος, τρυγῶν τρυγόνος, εἰκῶν εἰκόνος, σινδῶν σινδόνος, λαγῶν λαγόνος, χιών χιόνος, σιαγῶν σιαγόνος, ἀλκυῶν ἀλκυόνος, Ἄμαζῶν Ἄμαζόνος. τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ τὸ χθῶν χθονός τρέπει τὸ ω εἰς τὸ ο ἐν τῇ γενικῇ. σσημειῶται τὸ τυφεδῶν τυφεδῶνος καὶ μελεδῶν μελεδῶνος. ταῦτα γὰρ διὰ τοῦ ο ἔδει γράφειν, ἀλλὰ ποιητικὰ ἔστι καὶ διὰ τὸ μέτρον ποιητικῶς διὰ τοῦ ω ἐγένετο.

Greek (Liddell-Scott)

πλαγγῶν: -όνος, ὄ, (πλάσσω) κηρίνη κούκλα, Καλλ. εἰς Δήμητρ. 91. Καθ' Ἡσύχ.: πλαγγῶν κηρίνον τι κοροκόσμιο, σφαῖρα, καλαθίς (κάχαρις;), καὶ πλαγγόνες κεκρύφαλα.
Athenaeus Soph., Deipnosophistae (0008: 001)

"Athenaei Naucraticae deipnosophistarum libri xv, 3 vols.", Ed. Kaibel, G.
Leipzig: Teubner, 1-2:1887; 3:1890, Repr. 1-2:1965; 3:1966.
Book 15, Kaibel paragraph 42, line 18

Ἦλείοις φησὶ μύρον τι ΠΛΑΓΓΟΝΙΟΝ καλεῖσθαι, εὐρεθὲν ὑπὸ τινος Πλαγγόνος, ὁμοίως ἱστορεῖ καὶ Σωσίβιος ἐν Ὀμοιότησιν (FHG II 630). ὡς καὶ τὸ ΜΕΓΑΛΛΕΙΟΝ· ὀνομάσθη γὰρ καὶ τοῦτο ἀπὸ Μεγάλου τοῦ Σικελιώτου· οἱ δ' Ἀθηναῖοι φασὶν εἶναι τὸν Μέγαλλον. μνημονεύει δ' αὐτοῦ Ἀριστοφάνης ἐν Τελμησεύσι (I 527 K) καὶ Φερεκράτης ἐν Πετάλῃ (ib. 186), ἔτι δὲ καὶ μύρων ἐν τοῖς συμποσίοις ἐπιμνηστέον. ἰστέον μύρον Μεγάλλειον ἀπὸ Μεγάλου Σικελιώτου καὶ Πλαγγόνιον ἀπὸ Πλαγγόνος, καὶ βρενθεῖον δὲ Λυδίας, νάρδον Βαβυλωνιακὴν ὡς Ἄλεξις καὶ Αἰγύπτιον τὸ μέλαν. καὶ ψαγδᾶς δ' Αἰγύπτιον ἦν μύρον. μύρα δ' ἦδεναι καὶ βάκκαριν καὶ ἀμάρακον καὶ ἴρινον. τὸ δὲ ῥόδιον ἔλαιον ῥοδόεν· Ὅμηρος (Ψ 186) καλεῖ. ἐκ δὲ κύπρου καὶ κρίνου μύρον Ἀβδελλώνυμος ὁ Σιδώνιος Ἀλεξάνδρῳ ἔπεμψεν. σφόδρα δ' ἦν εὐδόκιμον τὸ βασιλεῖον μύρον. τὰ δ' ἄγγεῖα τῶν μύρων λήκυθος μυρηρὰ καὶ ἀλάβαστρος· Φερεκράτης δ' ἐν Λήροις (I fig 107 Ko) εἶρηκε καὶ κυάθιον ἀργυροῦν, ᾧ τὸ μύρον ἐγχέομεν. τὸ δὲ πρᾶγμα μυραλοφία, καὶ τὸ ῥῆμα μυραλοφείν. καὶ μυρώματα δ' εἰρήκασι, καὶ μυρίσασθαι καὶ μυρίσαι. τὸ δ' ἄγγεῖον ᾧ τὸ μύρον ἐνήν, φιάλη προσεοικός, ἐξάλειπτον ἐκαλεῖτο.

Athenaeus Soph., Deipnosophistae, Book 13, Kaibel paragraph 66, line 1
Απόδοση στην σημερινή καθομιλουμένη Ελληνική από τον Δημήτρη Συμεωνίδη
Η Πλαγγόνα από τη Μίλπητο υπήρξε μια διαβόητη εταίρα. Αυτή ήταν πανέμορφη και την ερω-

τεύτηκε κάποιος Κολοφώνιος νεαρός, που είχε ερωμένη του τη Βακχίδα από τη Σάμο. (Η Βακχίς ήταν μία ονομαστή εταίρα πολύ μεγαλόψυχη). Όταν λοιπόν ο νεαρός της έκανε πολλές φορές ερωτικές προτάσεις, η Πλαγγόνα πού άκουσε για την ομορφιά της Βακχίδας και θέλοντας να σταματήσει τον νεαρόν να ερωτοτροπεί μαζί της, του έλεγε ότι δεν ήταν δυνατόν να τον ερωτευτεί και του ζήτησε ως αμοιβή για να συνάψει ερωτικές σχέσεις μαζί του, το περίφημο περιδέραιο της Βακχίδας, Εκείνος, επειδή ήταν πολύ ερωτευμένος, ζήτησε από τη Βακχίδα να μην αδιαφορήσει βλέποντάς τον να καταστρέφεται. Και η Βακχίδα βλέποντας την ορμητική διάθεση του νεαρού, του το έδωσε. Η Πλαγγόνα παρατηρώντας την έλλειψη εγωισμού στη Βακχίδα έστειλε πίσω σ' εκείνην το περιδέραιο και πλάγιασε με τον νεαρό. Μετά από αυτό έγιναν φίλες και ικανοποιούσαν και οι δυο τον εραστή. Οι Ίωνες θαύμασαν αυτό, όπως λέει ο Μενέτορας στο έργο του Περί αναθημάτων και ονόμασαν Πασίφιλα την Πλαγγόνα. Μαρτυρεί γι' αυτή και ο Αρχίλοχος με τούτους τους στίχους:

Την συγκρίνει με την αγριοσυκιά επάνω σε βράχους που δίνει τροφή σε κουρούνες και ότι η Πασίφιλη πάντοτε εδέχετο του όμορφους ξένους.

Athenaeus Soph., Deipnosophistae, Book 13, Kaibel paragraph 66, line 1

διαβόητος δ' εταίρα γέγονε καὶ ἡ Μιλησία Πλαγγῶν· ἥς περικαλλεστάτης οὔσης ἠράσθη τις Κολοφώνιος νεανίσκος, Βακχίδα ἔχων ἐρωμένην τὴν Σαμίαν. λόγους οὖν προσενέγκαντος τοῦ νεανίσκου πρὸς αὐτὴν ἡ Πλαγγῶν ἀκούουσα τῆς Βακχίδος τὸ κάλλος καὶ ἀποτρέψαι θέλουσα τὸν νεανίσκον τοῦ πρὸς αὐτὴν ἔρωτος, ὡς ἀδύνατον ἦν, ἤτησε τῆς συνουσίας μισθὸν τὸν Βακχίδος ὄρμον διαβόητον ὄντα. ὃ δὲ σφοδρῶς ἐρῶν ἠξίωσε τὴν Βακχίδα μὴ περιδεῖν αὐτὸν ἀπολλύμενον. καὶ ἡ Βακχίς τὴν ὄρμην κατιδοῦσα τοῦ νεανίσκου ἔδωκε. Πλαγγῶν δὲ τὸ ἄζηλον συνιδούσα τῆς Βακχίδος τὸν μὲν ἀπέπεμψεν ἐκείνη, τῷ δὲ ὠμίλησε. καὶ τοῦ λοιποῦ φίλαι ἐγένοντο, κοινῶς περιέπουσαι τὸν ἐραστήν. ἐφ' οἷς Ἴωνες ἀγασθέντες, ὡς φησὶ Μενέτωρ ἐν τῷ περὶ Ἀναθημάτων (FHG IV 452), Πασίφιλαν ἐκάλεσαν τὴν Πλαγγόνα. μαρτυρεῖ δὲ καὶ Ἀρχίλοχος περὶ αὐτῆς ἐν τούτοις (fr. 19 B4). σική πετραίη πολλὰς βόσκουσα κορώνας, εὐήθηξ ξείνων δέκτρια Πασίφιλη.

Ονομασίες αρχαίων Ελληνικών παιχνιδιών

Άβαξ, Άθυμα, Αἰώρα, Αἰώρα ἢ Βραχίονος, Ακινήτιδα, Αλεκτρούνων ἀγῶνες, Αμαξίς, Άμυσιος ἢ ἀπνευστί, Αντίδρομος, Αποδιδρασκίνδα, Αποόραξις, Αρματοδρομία, Αρπαστόν, Αρπιασμός ἢ ποσίθινδα, Ασκωλιασμός, Αστραγαλισμός, Αστράγαλοι, Αυτόματα παιχνίδια, Γέρων ἢ πάππος, «γιο-γιό», γρίφοι/αινίγματα, δακτύλων ἐπάλλαξις ἢ μόρα, Δενδροβατεῖν, Διαγραμματισμός, Διεκλυστίνδα, Εγκεκαλύμενος, εγκρικάδεια ἢ εγκρικάρδεια, ἐμποδίζειν ἰσάδας, Εννεάδα, «έξεχ' ὦ φιλήλιε», Επίσκυρος, Εποστρακισμός, ες βοθύν, εφεδρισμός ἢ ἱπάς, Εφετίνδα, Εωλοκρασία, θήλαστρο, Ἰμαντελιγμός, ἰσορροπίας παιχνίδια, Ἰυγξ, κάλαμον ἐπιβαίνειν, Καρυατίζειν, Κελεύσματα, «κέλευσον, Κερπτίζειν, Κλεψύδρα, Κολλαβίζειν, Κοντοπαίκτης, Κότταβος, κρικπασία ἢ κρίκος, Κυβεία, Κυβιστάν, Κύβοι, Κυνδαλισμός, Κυνπνίνδα, Κωρυκομαχία, λαβύρινθος(;) ,λάταξ (ἢ λαταγή), Μάχες εικονικές(;) ,Μεταμφιέσεις, μπλολόνθη ἢ μπλολάνθη ,μπλομαχία(;) Μοσκίνδα, μνίνδα, ὁμοιώματα: ἀντικειμένων, ζῶων, πουλιῶν, Σπιτιῶν, Οπωρίζειν, Ορτυγοκοπία, Οστρακίνδα, Ουρανία, παιχνίδια με ζῶα πουλία ἔντομα, Πενταλίθα, πεσά πεντάγραμμα, Πεσοεῖα, Πεσοσί, Πέταυρον, Πλαγγῶν, Πλαταγή, Πλαταγώνιον, Πλειστοβολίνδα, «ποδόσφαιρο»(;) ,πόλις ἢ χ' ψρας παίζειν, Πύργος, Ραθαπυγισμός, Ρόμβος, Σεῖστρο, Σκαπέρδα, Σκινθαρίζειν. Στρεππίνδα, Στρόμβος, Στρόφαλος, Σφαῖρα, Σφαιρία, Σφαιρισμός, σχοινάκι(;) , Σχοινοφιλίνδα, «σχολεῖο» τέσσερα (το), Τηλία, Τίφη, Τρίγωνο, τριάς(;) , Τρόπα, τρυχόν μιμείσθαι, Τρυχοδίφησις, Υρχη, Φαινίνδα, Φρυγίνδα, Χαλκίνδα, Χειροβασία, Χελικελώνη, Χυτρίνδα, «ψίπτα Μαλιάδες» Ωμίλλα.

Βιβλιογραφία

Αικατερίνη Αργυράκη : Πολιτισμός και Επιχειρηματικότητα :Σχεδιασμός Αρχαίων Ελληνικών Παιχνιδιών στον 21ο Αιώνα. Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα, 2020

Γρ.Στεφάνου: Αἱ Εταίραι κατά τὴν Ἑλληνικὴν Αρχαιότητα. Αθήνα. Εκδόσεις Δημοσιογραφία, 1994

Μάριος Βερέττας: Μέγα Εταιρικόν. Γνωριμία με τις διασημότερες εταίρες της Αρχαιότητας. Αθήνα. Εκδόσεις Βερέττας, 1998

Η Πλαγγόνα από τη Μίλπητο υπήρξε μια διαβόητη εταίρα. Αυτή ήταν πανέμορφη και την ερωτεύτηκε κάποιος Κολοφώνιος νεαρός, που είχε ερωμένη του τη Βακχίδα από τη Σάμο.